

Suriyeli Göçmenlerin Haber Medyasındaki Temsilleri: 2023 Türkiye Genel Seçimleri Üzerine Tematik Bir Analiz¹

Representations of Syrian Migrants in the News Media: A Thematic Analysis on the 2023 Turkish General Elections

Tamer ATAÇ* Alaaddin Faruk PAKSOY**

Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Received: 03.12.2025 ■ Kabul Accepted: 07.03.2026

ÖZ

Türkiye gibi uzun bir göç tarihine sahip ülkelerde göç, toplumsal, siyasi ve ideolojik yeniden üretim süreçleriyle yakın ilişki içinde gelişen bir olgudur. Temsil, bu yeniden üretimin önemli bir bileşenini oluşturmakta ve kamuoyunu şekillendirmeye yönelik iletişim faaliyetlerinin yoğunlaştığı dönemlerde, özellikle seçim süreçlerinde belirginleşmektedir. Haber medyası, bu temsillerin somutlaştığı ve toplumsal anlamların dolaşıma girdiği başlıca alanlardan biridir. Haber medyasının göçü nasıl çerçevelediği, toplumsal olguların hangi tematik yapılar aracılığıyla yorumlandığını ve kamuoyunda nasıl anlamlandırıldığını anlamak açısından önemli bir inceleme alanı sunmaktadır. Bu çalışma, 2023 genel seçim sürecinde Türk haber medyasında Suriyeli göçmenlerin temsillerini X platformunda paylaşılan haber içerikleri üzerinden incelemektedir. Araştırma kapsamında, 14 haber kuruluşunun 18 Mart-1 Haziran 2023 tarihleri arasında X platformunda paylaştığı toplam 397 haber içeriği tematik içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bulgular, “göçmen sorunları”, “sınır güvenliği” ve “göç politikası” temalarının Suriyeli göçmenlere ilişkin haber içeriklerinde en belirgin temalar olduğunu ortaya koymaktadır. En sık işlenen konu göçmen sayıları olmuştur. “Suriyeli” ifadesi, Suriyeli göçmenleri tanımlamak için en sık kullanılan terim olup zaman zaman “mülteci”, “sığınmacı” ve “göçmen” terimleriyle birlikte kullanılmıştır. Bunun yanı sıra “mülteci” ve “sığınmacı” kavramlarının haber içeriklerinde aralarında belirgin bir ayırım gözetilmeksizin birbirinin yerine kullanıldığı görülmüştür. İncelenen 397 haber içeriğinin 197’si dengeli bir perspektifle kurgulanmış olup bu oran tüm haber içeriklerinin yaklaşık yüzde ellisine karşılık gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Göçmenler, Haber Medyası, Temsil, 2023 Genel Seçimleri, Tematik İçerik Analizi.

ABSTRACT

In countries such as Türkiye, which have a long history of migration, migration is a phenomenon that develops in close relation to social, political, and ideological reproduction processes. Representation constitutes one important component of this reproduction and becomes particularly visible during periods when communication activities aimed at shaping public opinion intensify, most notably during elections. News media is one of the key arenas in which these representations materialize and social meanings circulate. News media framing of migration is therefore a significant area of inquiry. It reveals the thematic structures through which social phenomena are interpreted and made sense of in the public sphere. This study examines the representations of Syrian migrants in the Turkish news media during the 2023 general election period through news items shared on the X platform. A total of 397 news items shared by 14 news outlets on the X platform between March 18 and June 1, 2023, were analyzed through thematic content analysis. The findings indicate that the themes of “migrant issues,” “border security,” and “migration policy” were most prominent in news coverage of Syrian migrants. The most frequently covered topic was migrant numbers. The term “Syrian” was most frequently used to describe Syrian migrants. It was sometimes used alongside “refugee,” “asylum seeker,” and “migrant.” Furthermore, the terms “refugee” and “asylum seeker” were often used interchangeably across news items, with no clear distinction drawn between them. 397 news items examined, 197 were structured with a balanced perspective, accounting for approximately 50 percent of all news coverage.

Keywords: Syrian Migrants, News Media, Representation, 2023 General Elections, Thematic Content Analysis.

1 Bu makale, Tamer Ataç tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde Doç. Dr. Alaaddin Faruk Paksoy’un danışmanlığında hazırlanan “Suriyeli göçmen söylemi ve 2023 genel seçimleri: Türk haber medyasının X (Twitter) paylaşımları üzerine bir inceleme” başlıklı doktora tezinden üretilmiş olup 2304E023 proje numaralı Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Lisansüstü Tez Projesi kapsamında desteklenmiştir.

Giriş

2011 yılında Suriye'de patlak veren iç savaş, Türkiye'yi derin sosyoekonomik ve siyasal sonuçlar doğuran bir göç olgusu ile karşı karşıya bırakmıştır. Başlangıçta geçici bir durum olarak değerlendirilen bu süreçte milyonlarca Suriyeli göçmenin Türkiye'ye gelmesiyle birlikte göç yalnızca insani bir mesele olmaktan çıkarak kamusal, siyasal ve ideolojik bir tartışma başlığına dönüşmüştür. Göç yönetiminde yaşanan gecikmeler barınma, işsizlik, eğitim ve toplumsal uyum gibi alanlarda yapısal sorunlara yol açmış ve bu durum Suriyeli göçmenlere yönelik temsillerin zamanla değişmesine neden olmuştur. Başlangıçta geçici misafirlik söylemiyle karşılanan Suriyeli göçmenler, zamanla Türkiye'nin büyük kentlerine göç ederek toplumsal yaşamın belirgin bir parçası haline gelmiştir. Ekonomik zorluklar ve yetersiz entegrasyon politikaları toplumsal gerilimlerin artmasına yol açmış, bu durum Suriyeli göçmenlere yönelik temsillerin zaman içinde olumsuz yönde dönüşmesiyle sonuçlanmıştır. Hiç şüphesiz Suriyeli göçmen temsillerinin bu dönüşümünde haber medyası belirleyici bir rol oynamıştır. Medya temsilleri, yönlendirme amacı taşıyan öznel ve ideolojik tercihlere dayalı yapılardır. Suriyeli göçmenlerin toplum içinde daha görünür hale gelmesi ve çeşitli olumsuz gelişmelerle ilişkilendirilmeye başlanması, zamanla olumsuz göçmen temsillerinin medya tarafından daha sık anılmasına yol açmıştır.

Seçim dönemleri siyasal aktörlerin vaatlerini toplumla paylaşarak kamuoyu oluşturmak amacıyla haber medyasına sıklıkla başvurduğu dönemlerdir. Bu dönemlerde haber medyası yalnızca haber değeri taşıyan içeriklerle sınırlı kalmaz, siyasilerin ifadelerine yer vermesi nedeniyle doğrudan veya dolaylı biçimde kamuoyu devşirmeye yönelik ideolojik yeniden üretim araçlarına dönüşür. Bu dönemde haber medyasında yer verilen temsiller siyasal pozisyonların meşrulaştırılmasına ve kamuoyu oluşturulmasına olanak sağlamaktadır. Seçim dönemlerinde, medyada pek çok konuda olduğu gibi göçmenlere ilişkin haberlerde de daha uç temsillerin öne çıkarıldığı görülür. Nitekim 2023 genel seçimlerinde Suriyeli göçmenler konusu da, Türkiye'de yalnızca insani ya da güvenlik merkezli

bir mesele olmanın ötesine geçerek siyasal kutuplaşmayı derinleştiren bir temsil alanına dönüşmüştür. Öte yandan haber medyasının seçim dönemlerinde göçmen temsillerine belirgin biçimde yer vermesi, medyanın bunu kamusal sorumluluk gereği mi yoksa siyasal iletişim faaliyetlerinin bir uzantısı olarak mı yaptığı yönündeki tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle göçmen temsillerinin seçim dönemlerinde medya aracılığıyla nasıl temsil edildiği, bu temsillerin neyi görünür kıldığı ve neyi gizlediği dikkatle çözümlenmelidir. Bu bağlamda çalışma 2023 Türkiye genel seçimi süresince haber medyasının Suriyeli göçmen temsillerini X (eski adıyla Twitter) platformu üzerinden inceleyerek, Suriyeli göçmenlerin hangi temalar altında ve nasıl temsil edildiğini analiz etmeyi hedeflemektedir.

Çalışmanın amacı 2023 yılında Türkiye'de gerçekleştirilen genel seçim süresince haber medyasındaki Suriyeli göçmen temsillerini X platformu üzerinden tematik ölçekle analiz etmektir. Araştırmada yöntem olarak tematik içerik analizine başvurulmuştur. Çalışma kapsamında 18 Mart 2023 ile 1 Haziran 2023 tarihleri arasında X platformu üzerinde paylaşılan 397 haber incelenmiştir. Bu haberler çeşitli tema-konu, kavram ve bakış açıları ekseninde sistematik olarak kodlanarak analiz edilmiştir. Çalışma, haber medyasını temsilen belirlenen 14 haber kuruluşunun X platformu üzerinde paylaşmış olduğu haber paylaşımları ile sınırlıdır. Bu çerçevede çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde göç araştırmalarının kavramsal ve terminolojik çerçevesi ele alınarak "göçmen", "mülteci", "sığınmacı" ve "geçici koruma" gibi temel kavramlar hukuki ve sosyolojik ölçekle tartışılmaktadır. İkinci bölümde Suriyeli göçmen temsillerinin 2011 sonrası dönemde geçirdiği dönüşüm, göç-politika-medya üçgeni ekseninde irdelenmekte Suriyeli göçmenlere yönelik temsillerin 2011-2015 ve 2016-2023 dönemlerinde nasıl farklılaştığı literatürdeki çalışmalarla desteklenerek tartışılmaktadır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemsel çerçevesi sunulmakta olup örneklem seçimi, kodlama süreci ve tematik içerik analizi aşamaları açıklanmaktadır. Dördüncü ve son bölümde ise bulgular, haberlerin medya

kuruluşlarına göre nicel dağılımı, haberlerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı, haberlerin bakış açılarına göre (olumlu, olumsuz, dengeli) sınıflandırılması ve haberlerin tema-konu bazında dağılımı olmak üzere dört temel başlık altında sistematik olarak sunulmakta ardından sonuç ve tartışma bölümünde bulgular değerlendirilerek çalışmanın genel çıkarımları ortaya konmaktadır.

Göç Araştırmaları: Kavramsal ve Terminolojik Bir Çerçeve

Göç olgusu insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte günümüzde sosyal bilimlerin alanında disiplinlerarası geçişkenliği yüksek konu başlıklarından biri haline gelmiştir. İster bireysel tercihlerle ister yapısal zorunluluklarla ortaya çıksın göç, gerek göç alan gerekse veren coğrafyaların toplumsal, siyasal ve ekonomik yapılarında belirleyici bir rol oynamaktadır (Deniz, 2014, s. 177). Sosyolojik açıdan göç yalnızca bireyleri kapsamaz, bireyleri çevreleyen toplumsal yapılarda da dönüşüme neden olur (Avcioğlu, 2020, s. 77). Bu bağlamda göç sadece bir yer değiştirme eylemi olarak değerlendirilmemelidir. Göçün ardındaki nedenler ve sonuçlar toplumsal açıdan çok boyutlu biçimde incelenerek analitik bir süzgeçten geçirilmelidir.

Tarihsel olarak göç hareketliliği savaşlar, kıtlıklar, doğal afetler gibi zorlayıcı unsurlarla açıklanabildiği gibi ekonomik fırsatlar, eğitim imkanları veya daha iyi yaşam koşulları gibi tercihlere bağlı olarak da gerçekleşebilmektedir (Karpas ve Sönmez, 2003, s. 3; Yalçın, 2004, ss. 3-4). Göç olgusu zorunlu-gönüllü, yasal-yasa dışı ve iç-dış göç gibi çeşitli alt kategorilere sahip çok katmanlı bir kavramdır. Hangi kategori altında olursa olsun göç, demografik yapıda değişim yaratırken kurumları, kültürel etkileşim biçimlerini ve siyasal karar alma süreçlerini de yeniden şekillendirme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle göç süreçlerinin analizi bireysel deneyimlerin ötesinde beraberindeki yapısal dönüşümlerin izini sürmeyi gerektirmektedir. Bu dönüşümlerin izini sürmek için haber medyası önemli bir tarihsel karene niteliği taşımaktadır. Göç olgusu çok boyutlu yapısı nedeniyle medya araştırmaları kadar farklı sosyal bilim dallarının da ilgisini çekmektedir. Bu yönüyle göç olgusunun tek

bir yaklaşım içinde tanımlanması güçleşmektedir (Cohen ve Sirkeci, 2021, s. 3). Disiplinlerarası yaklaşımlar kavramsal olarak göçü farklı yönleriyle kavramaya imkan tanısa da, bu çok disiplinli yapı çoğu zaman kuramsal bütünlükten yoksun kaldığı için çeşitli eleştirilerin de hedefi olmaktadır. Nitekim göç araştırmalarının ortak bir teorik çerçeveden çok farklı disiplinlerin rekabet halindeki yaklaşımlarına dayanması, alanın sıklıkla verimsiz ve parçalı kaldığı yönündeki eleştirileri beraberinde getirmektedir (Brettell ve Hollifield, 2014, s. 2). Bu ifade göç çalışmalarında derinlikli bilgi üretimine katkı sunan disiplinler çoğulluğun aynı zamanda kümülatif bir teorik yapı inşa edilmesini zorlaştıran bir engel olarak da görülebileceğine işaret etmektedir. Öte yandan bütüncül yaklaşımların da çoğu zaman bağlamsal derinlikten yoksun, pratik karşılığı zayıf soyut genellemeler öne sürmekten öteye geçemediği yönündeki eleştiriler de dikkate değerdir. Bu nedenle göç gibi çok katmanlı bir olgunun analizinde kuramsal bütünlükten çok, esnek ve bağlama duyarlı yöntemsel yaklaşımlar işlevsel açıdan ön plana çıkmaktadır.

Göç, sosyolojik olduğu kadar hukuki bir olgu olarak da ele alınmaktadır. Bu kapsamda, Türkiye’de 2013 yılında yürürlüğe giren 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK), göç politikalarının yasal çerçevesini oluşturan temel hukuki metinlerden biridir. YUKK göçü düzenli göç, düzensiz göç ve uluslararası koruma başlıkları altında sınıflandırmaktadır. YUKK’a göre:

“Göç; yabancıların yasal yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını ve Türkiye’den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını, Türkiye’den çıkışını ve Türkiye’de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı ifade eder.”

Bu tanımla beraber göç olgusu, uluslararası koruma gibi hukuki statüler çerçevesinde de değerlendirilmesi gereken bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü’nün (IOM) Göç Terimleri Sözlüğü’nde ise göç kavramı şu şekilde tanımlanmıştır:

“Göç, bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesidir. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği

nüfus hareketleridir. Buna, mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçü de dahildir” (Perruchoud, R. ve Redpath-Cross, J., 2013, ss. 35-36).

Bu ifade YUKK’a göre çok daha genel bir çerçeveye işaret etmektedir. YUKK’ta göçmen kavramına dair açık bir tanımlama bulunmamaktadır. Göçmen kavramı, 5543 sayılı İskan Kanunu kapsamındaki 3. Madde altında tanımlanmıştır. Bu doğrultuda göçmen “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.” şeklinde tanımlanmaktadır. Öte yandan göçmen kavramı Birleşmiş Milletler (BM) tarafından farklı göç biçimlerini kapsayan geniş bir “şemsiye terim” olarak tanımlanmıştır (International Organization for Migration, 2025). Bu tanım çerçevesinde sığınmacılar, mülteciler ve geçici koruma altındaki bireyler göçmen olarak kabul edilse de bu statüler göçün nedeni, süresi ve gönüllülük durumu gibi ölçütler düşünüldüğünde hukuki açıdan birbirinden farklılık göstermektedir. IOM Göç Terimleri Sözlüğü’ndeki göçmen tanımı şu şekildedir:

“Göçmen terimi genellikle, bireyin göç etme kararını, zorlayıcı dış faktörlerin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradesiyle ve ‘kişisel uygunluk’ sebepleriyle aldığı tüm durumları kapsar şekilde anlaşılmıştır. Dolayısıyla bu ifade, maddi ve sosyal koşullarını iyileştirmek ve kendileri ve ailelerine ilişkin beklentilerini geliştirmek amacıyla başka bir ülkeye veya bölgeye hareket eden kişiler ve aile fertleri için geçerli kabul edilmiştir. Birleşmiş Milletler göçmeni, sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey olarak tanımlar.” (Perruchoud, R. ve Redpath-Cross, J., 2013, s. 37).

BM’nin yaklaşımına göre göçmenlik, çoğu zaman bireysel irade ve yaşam koşullarını iyileştirme nedeniyle gerçekleşen bir yer değiştirme süreci olarak ele alınmaktadır. Tüm bu tanımlardan hareketle görülmektedir ki, göçün ve göçmenin hukuki statüsünü doğru olarak tanımlayabilmek için göç hareketinin nedenleri ve yapısı dikkatle ele alınmalıdır. Türkiye’deki Suriyeli göçmenleri ifade etmek için sıklıkla başvuru göçmen, sığınmacı, mülteci ve geçici koruma kavramlarının kapsamı hem uluslararası hukukta hem de ulusal mevzuatta farklı tanımlamalara sahiptir. Bu ayrımlar özellikle göçmenlerin hakveyükümlülüklerinin belirlenmesi

ve medyada temsili açısından belirleyici bir önem taşımaktadır.

Bu kavramlardan biri olarak sığınmacı, mülteci statüsü elde etmek amacıyla başvuruda bulunmuş ancak başvurusunun sonucu henüz kesinleşmemiş bireyleri ifade etmektedir. Bu statünün temel hukuki dayanağı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 14. maddesidir: “Herkesin, baskı ve kısıcılık karşısında başka ülkelere sığınma ve bu ülkeler tarafından sığınık olarak kabul edilmesi hakkı vardır.” (United Nations, 1949). Bu doğrultuda sığınmacı kavramı IOM tarafından şöyle tanımlanmıştır:

“Sığınmacı; zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişidir. Olumsuz bir karar çıkması sonucunda bu kişiler ülkeyi terk etmek zorundadırlar ve eğer kendilerine insani ya da diğer gerekçeler temelinde ülkede kalma izni verilmemişse, bu kişiler ülkede düzensiz veya kanuna aykırı bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler.” (Perruchoud, R. ve Redpath-Cross, J., 2013, s. 74).

Dolayısıyla sığınmacı, göç hareketini gerçekleştirmiş ve yasal çerçevede mülteci olarak tanınmayı bekleyen bireyleri tanımlar. Mülteci ise hukuki olarak belirli koşullar altında tanınan bir statüdür. Bu tanımlamaya ilişkin en temel referans metin, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme’dir. Bu sözleşme İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin temelini oluşturan insan hakları ilkeleri çerçevesinde, mülteci statüsünü ayrıntılı biçimde tanımlamaktadır. IOM tarafından mülteci kavramı ise şu şekilde ifade edilmektedir:

“Mülteci; ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişidir.” (Perruchoud, R. ve Redpath-Cross, J., 2013, s. 65).

Mültecilik, başvuru esasına bağlı olarak yapılan değerlendirme sonucunda bireye hukuki statü kazandırır. Bu yönüyle sığınmacılıktan ayrılır çünkü mülteci, başvurusu kabul edilmiş ve artık koruma altına alınmış kişileri ifade etmektedir. Türkiye’deki uygulamada Suriyeli göçmenler mülteci statüsüne değil, farklı bir uygulama rejimine tabidir. Bu rejim

“geçici koruma” statüsüdür. Türkiye’de Suriyeli göçmenlere sağlanan hukuki statü, 2014 yılında yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında tanımlanmıştır. Yönetmeliğin 3. maddesinde “geçici koruma” şu şekilde açıklanmıştır:

“Geçici koruma; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumayı ifade eder”.

Bu uygulama özellikle kitlesel göç hareketlilikleri halinde bireysel mülteci değerlendirmesi yapılamadığı durumlarda devreye girmektedir. Türkiye’deki Suriyeli göçmenler bu statü kapsamında geçici olarak korunmakta, sağlık, eğitim ve barınma gibi temel haklardan bu çerçevede yararlanmaktadır.

Göçmen, sığınmacı, mülteci ve geçici koruma kavramlarının doğru anlaşılması, hem hukuki süreçlerin işleyişi hem de göçmenlere yönelik toplumsal algının oluşumu açısından büyük önem taşımaktadır. Kavramsal belirsizlikler, toplumsal düzeyde önyargıların ve ayrımcılığın artmasına yol açmaktadır. Bu nedenle göçmenlerle ilgili politikaların ve temsillerin sağlıklı bir biçimde kurulabilmesi için başta tanımlar hakkında net bir uzlaşıya varılması önemlidir. Bu çalışmada Suriyelilerin tanımlanmasında Birleşmiş Milletler’in “şemsiye kavram” olarak benimsediği göçmen kavramı esas alınmıştır. 2011 sonrası dönemde devlet kurumları ve medya tarafından Suriyeliler için sıkça kullanılan “mülteci” ve “sığınmacı” ifadeleri, Suriyelilerin Türkiye’deki yasal statüleriyle örtüşmediği için tercih edilmemiştir. Kaldı ki 2011’de başlayan iç savaş sonrası Türkiye’ye gelen Suriyeliler, mevcut yasal düzenlemelere göre hukuken “geçici koruma” statüsünde değerlendirilmektedir. Öte yandan bu çalışmada salt bir hukuki statüye atıfta bulunmak yerine Türkiye’deki Suriyelilerin toplumsal konumunu ve niteliklerini daha isabetli biçimde yansıttığı düşünülen “Suriyeli göçmenler” ifadesi tercih edilmiştir. Bu kavramsal tercih yalnızca hukuki zeminde şekillenen bir sınıflandırmaya bağlı kalmaksızın göçmenlerin toplumsal varlığını

ve deneyimlerini de daha bütüncül bir bakışla ele alma amacı taşımaktadır. Böylece Suriyeli göçmenlerin yalnızca hukuki statüler üzerinden tanımlanmasının ve “mülteci” ile “sığınmacı” gibi zaman içinde önyargılarla yüklenmiş, aşınmış anlam katmanları taşıyan ifadelerle anılmasının yerine bu kavramların barındırdığı önyargı potansiyelinin azaltılmasına yönelik bir çerçeve benimsenmiştir.

Göç, Politika ve Medya Üçgeninde Suriyeli Göçmen Temsillerinin Dönüşümü

Medya tarafından üretilen temsiller, toplumsal gerçekliğin kurulmasında merkezi bir işleve sahiptir ve bu temsiller bireylerin toplumsal olguları algılama biçimlerini doğrudan etkilemektedir. Temsil, anlamın üretildiği ve dolaşıma sokulduğu dinamik bir süreç olarak ele alınmaktadır. Bu süreçte dilsel yapılar, söylemsel pratikler ve göstergesel unsurlar aracılığıyla kişiye da gruplara ilişkin belirli çerçeveler oluşturulmaktadır (Hall, 1997, s. 15). Göçmenler bağlamında değerlendirildiğinde medya temsilleri göçmenlerin “biz” ve “öteki” karşıtlığı içinde hangi konumlara yerleştirildiğini belirlemekte ve bu konumlandırmalar kamusal tartışmaların yönünü etkilemektedir (van Dijk, 2000, s. 36). Bu çerçevede haber medyasının göçmenlere ilişkin temsil tercihleri kamuoyunun göçmenlere yönelik tutum ve algılarının oluşumunda belirleyici bir rol üstlenmektedir. Eleştirel söylem çözümlemesi literatüründe de belirtildiği üzere medya metinleri yalnızca olguları aktarmakla kalmayarak olguların ideolojik konumlarını da yeniden üreterek mevcut toplumsal iktidar ilişkilerini pekiştirmektedir (Fairclough, 1995). Bu nedenle göçmen temsillerinin incelenmesi, medyanın toplumsal gerçekliği hangi yollarla kurduğunu ve hangi ideolojik çerçeveleri yeniden dolaşıma soktuğunu anlamak açısından kritik bir önem taşımaktadır.

Suriyeli göçmenlerin 2011 yılında başlayan Türkiye’ye yönelik kitlesel göç hareketi, haber medyasındaki temsillerin zaman içinde önemli bir dönüşüm geçirmesine neden olmuştur. 2023 yılına dek Suriyeli göçmenlerin medya temsilleri 2011-2015 yılları ve 2016-2023 yılları arası olmak üzere iki başlık altında incelenebilir. Bu ayrımın temel

dayanak noktalarından biri 2015 yılında yaşanan Alan Kurdi olayıdır. Avrupa'ya göç etmek amacıyla ailesiyle birlikte yola çıkan 3 yaşındaki Kurdi'nin cansız bedeninin Bodrum sahiline vurması küresel düzeyde büyük yankı uyandırmıştır. Olaya konu olan görüntüler Avrupa'da göç politikalarının sert biçimde sorgulanmasına yol açmış ve bu çerçevede Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında yürütülen geri kabul anlaşmasının uygulanma süreci hızlandırılmıştır. 2014 yılında imzalanan geri kabul anlaşmasının 2017'de yürürlüğe girmesi öngörülmüşken 18 Mart 2016 tarihinde imzalanan Türkiye-AB Mutabakatı ile bu süreç öne çekilmiş ve Avrupa'ya yönelik düzensiz göçün kontrol altına alınması hedeflenmiştir. Gerçekten de 2016 sonrası dönemde Avrupa Birliği düzensiz göç hareketliliğini önemli ölçüde azaltmayı başarmıştır. Ancak madalyonun diğer tarafına bakıldığında bu durumun Türkiye açısından olumlu sonuçlar doğurmamıştır. Nitekim gerek Suriye'den gelen yeni göç hareketleri gerekse Avrupa'dan Türkiye'ye geri gönderilen göçmenler Türkiye içindeki toplumsal dinamikler üzerindeki gerilimi arttırmış ve bu durum toplumsal tepkilerin yükselmesine neden olmuştur. Buradan hareketle Türkiye 2016 itibarıyla Suriye sınırına duvar örmeye başlamıştır. Duvarın yapımı 2021 yılında tamamlanmış ve 2023 yılı itibarıyla dünyanın en uzun üçüncü kara sınır duvarı olmuştur. Aynı dönemde Türkiye'nin yaşadığı ekonomik daralma, gelir dağılımındaki adaletsizlik ve Suriyeli göçmenler ile yaşanan kültürel çatışmalar, Suriyeli göçmenlerin varlığını tartışmalı bir mesele haline getirmiştir. Bu kırılma, politik ve sosyoekonomik düzlemde olduğu gibi etkisini medya temsilleri üzerinde de göstermiştir. Göçmenlere dair temsiller daha çatışmacı, dışlayıcı ve sorun odaklı bir yöne doğru evrilmeye başlamıştır. Nitekim göçün erken dönemi olan 2011-2015 yılları arasında Suriyeli göçmenler haber medyası tarafından daha çok misafir, ensar-muhacir ve inanç kardeşliği gibi olumlu sayılabilecek çerçeveler içinde sunulmuştur. Bu süre zarfında haberlerin duygu yüklü imgelerden oluşmuş, kadın ve çocuklar gibi duyguları harekete geçiren konulardaki haberler ve hikayeler ön plana çıkmıştır. Nitekim Pandir (2021, s. 355) tarafından yapılan ve 2014-2015 yıllarını kapsayan haberlerin

görsel analizde, Suriyeli göçmenleri konu alan 1322 haber fotoğrafının yüzde 71'inde "mağduriyet" temasının baskın olduğu, çocuk figürlerinin ise yaklaşık yüzde 40 oranında yer aldığı saptanmıştır. Bu durum medyanın empatik temsiller aracılığıyla kamuoyunu etkileme stratejisine işaret etmektedir. Böylece erken dönemde medyanın söyleminde göçmenler daha çok yardıma muhtaç ve korunması gereken bireyler olarak resmedilmiştir. Öte yandan Paksoy ve Şentöregil'in (2018, s. 246) 2011-2015 yıllarını kapsayan çalışmasında incelenen 2321 haberin yaklaşık yüzde 48'i olumlu, yaklaşık yüzde 40'ı dengeli, yaklaşık yüzde 12'si ise olumsuz bir bakış açısı sergilemiştir. Bulgular haber medyasının Suriyeli göçünün erken döneminde genellikle olumlu ya da dengeli bir temsil benimsediğini ve siyasal iktidarın göç politikalarıyla uyumlu bir tutum geliştirdiğini göstermektedir.

2016 yılından sonraki dönemde haber medyası daha çok güvenlikçi bir yaklaşım sergilemiştir. Suriyeli göçmenler ülkedeki kötü gidişatın sorumlularından biri olarak işaret edilmiş, bir tehdit olarak resmedilmiştir. Gezik (2022, s. 152) yaptığı araştırma neticesinde bu dönüşümün söylemsel boyutunu inceleyerek Suriyeli göçmenlerin sıklıkla "yük", "tehdit" ve "demografik tehlike" gibi kavramlarla karakterize edildiklerini göstermiştir. Doğanay ve Çoban-Keneş (2016, ss. 276-277) ise Suriyeli göçmen temsillerini medyada sıklıkla kullanılan metaforlar üzerinden analiz etmiş ve Suriyeli göçmenlerin "dalga", "sel", "akın" gibi doğal afetleri çağrıştıran ifadelerle anıldığını ortaya koymuştur. Bu metaforlar, medyanın göçmen temsiliinde nasıl bir söylemsel şiddet kurduğuna dair önemli ipuçları vermektedir. Öteyandan Alpsoy ve Yıldırım (2023, s. 129), 2020-2022 döneminde yapılan haberlerde Suriyeli göçmenlerin yaşadığı mahallelerin "Küçük Halep" gibi ifadelerle anıldığını ve bu bölgelerin "seyreltilmesi" gerektiğine yönelik haber dilinin yaygınlaştığını vurgulamıştır. Böylelikle haber medyası 2011-2015 yılları arasında yapılandığı temsillerin tersi yönde bir dönüşüm geçirmeye başlamıştır. Neticesinde 2016 yılı ve sonrasında Suriyeli göçmenlerin haber medyası tarafından daha çok potansiyel bir suçlu, demografik bir tehdit ve ekonomik krizin sebeplerinden biri olarak sunulma eğilimi hız kazanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, 2023 Türkiye genel seçimleri sürecinde haber medyasının Suriyeli göçmenlere yönelik temsillerini X platformunda paylaşılan haber içerikleri üzerinden incelemektedir. Araştırmanın evrenini Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) ilan ettiği 2023 seçim takvimi esas alınarak 18 Mart-1 Haziran 2023 tarihleri arasında haber medyasını temsilen belirlenen haber kuruluşlarının X platformunda Suriyeli göçmenlere dair paylaştığı içerikler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Türk haber medyasının X üzerindeki güncel görünümünü yansıtmak üzere yapılandırılmıştır. Bu doğrultuda önce X üzerinde aktif olan ve içerik üretiminde bulunan haber kuruluşları belirlenmiş ve ardından ön değerlendirmeye alınmıştır. Ön değerlendirme öncesinde X platformu üzerinde en çok takipçi sayısına sahip haber kuruluşları şu şekildedir (Tablo 1):

Haber kuruluşlarının dijital ortamdaki etki ve temsil gücünü değerlendirebilmek için yalnızca takipçi sayıları yeterli değildir. Haber kuruluşlarının sahip oldukları gerçek kullanıcı sayısı da önemli bir göstergedir. Bu bağlamda Kızılkaya ve Ütücü'nün (2021) yayımladığı Türkiye Dijital Medya Raporu başlıklı çalışma, dijital haber medyasının güncel yapısına dair kapsamlı bir görünüm sunmaktadır. Raporda yer alan 20 haber kuruluşunun etki gücü dijital erişim düzeyi, Google üzerinden sağlanan erişim ve dijital platformlardaki gerçek kullanıcı sayısı temelinde analiz edilmiştir. Bu analizler doğrultusunda en yüksek gerçek kullanıcıya

sahip ilk 10 haber kuruluşu şu şekilde sıralanmıştır: *Hürriyet* (33,4 milyon), *Sabah* (32,3 milyon), *Habertürk* (23,4 milyon), *Sözcü* (22,6 milyon), *Haber 7* (17,3 milyon), *Yeniçağ* (10,1 milyon), *NTV* (9,8 milyon), *Cumhuriyet* (7,6 milyon), *BirGün* (4,3 milyon) ve *Akşam* (3,7 milyon). Bu çıktı çalışma örnekleminin oluşturulmasında referans noktalarından biri olarak kullanılmıştır. Bu referansın yanı sıra çalışma örnekleminin mevcut haber medyasının temsil gücünü en iyi şekilde yansıtabilmesi adına çeşitli ön değerlendirme kriterleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda yukarıda takipçi sayılarına göre sıralanan aktif 28 haber kuruluşu bir ön değerlendirmeye tabi tutulmuştur:

-NTV Spor gibi yalnızca spor içeriği üreten tematik haber hesapları bağlam dışı olduğu gerekçesiyle örneklem dışında bırakılmıştır.

-İçerik tekrarını önlemek amacıyla aynı haber kurumuna ait iki hesap arasından örnekleme *Hürriyet Plus* yerine *Hürriyet*, *Habertürk TV* yerine *Habertürk* dahil edilmiştir.

- Kamu kaynaklarıyla finanse edilen haber kuruluşları olarak TRT Haber ve Anadolu Ajansı örnekleme dahil edilmiştir.

-Takipçi sayıları ve kamuoyu oluşturma kabiliyetlerinin zayıf kalması nedeniyle *Haber 7* ve *Akşam* hesapları yerine örneklemin temsil gücünü arttırmak amacıyla benzer editoryal profile sahip *Yeni Şafak*, *Yeni Akit*, *A Haber* ve *Milliyet* hesapları örnekleme dahil edilmiştir.

Tablo 1

X Üzerinde Paylaşım Yapan Haber Kuruluşları

Sıra	Kuruluş	Takipçi	Sıra	Kuruluş	Takipçi	Sıra	Kuruluş	Takipçi
1	NTV	7.8 M	11	Hürriyet Plus	3.2 M	21	Akşam	985 B
2	NTV Spor	6.2 M	12	FOX (NOW Haber)	2.8 M	22	Yeni Şafak	983 B
3	CNN Türk	5.3 M	13	Halk TV	2.6 M	23	İhlas H.A.	983 B
4	Habertürk	4.7 M	14	Milliyet	2.5 M	24	Haber 7	930 B
5	Hürriyet	4.3 M	15	Sabah	2.1 M	25	Türkiye Gazetesi	313 B
6	BBC News Türkçe	4.2 M	16	A Haber	1.9 M	26	Yeniçağ Gazetesi	277 B
7	TRT Haber	4 M	17	BirGün	1.9 M	27	Takvim	247 B
8	Sözcü	3.5 M	18	HaberTürk TV	1.5 M	28	Yeni Akit	209 B
9	Anadolu Ajansı	3.4 M	19	Tele 1 TV	1.4 M			
10	Cumhuriyet	3.3 M	20	Demirören H.A.	1.2 M			

Değerlendirme ölçütleri doğrultusunda örnekleme dahil edilen 14 haber kuruluşu şöyle olmuştur: *A Haber, Anadolu Ajansı, BirGün, Cumhuriyet, Habertürk, Hürriyet, Milliyet, NTV, Sabah, Sözcü, TRT Haber, Yeni Akit, Yeni Şafak* ve *Yeniçağ*. Bu medya kuruluşları ideolojik konumlanmaları temel alınarak iki ana grupta kategorize edilmiştir. Yapısal olarak Türk haber medyası, 2000'li yıllardan itibaren giderek belirginleşen ve 2018 sonrasında daha görünür hale gelen ideolojik bir ayrışma ekseninde şekillenmektedir. Bu süreç medya ve iletişim literatüründe, medya kuruluşlarının siyasal iktidarla kurdukları ilişkiler temelinde “yandaş” ve “muhalif/karşıt” medya ayrımıyla ele alınan bir yapının oluşmasına yol açmıştır (Pakkan, 2021, s. 234). Çalışmada, söz konusu kutuplaşmadan süregelen bu ayrım “siyasal iktidar yanlısı haber medyası” ve “siyasal iktidar karşıtı haber medyası” olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu doğrultuda siyasal iktidarla düşünsel düzeyde yakınlığa sahip olan *A Haber, Anadolu Ajansı, Habertürk, Hürriyet, Milliyet, NTV, Sabah, TRT Haber, Yeni Akit* ve *Yeni Şafak* “siyasal iktidar yanlısı haber medyası” olarak sınıflandırılırken, siyasal iktidara karşı eleştirel bir yayın çizgisi benimseyen *BirGün, Cumhuriyet, Sözcü* ve *Yeniçağ* ise “siyasal iktidar karşıtı haber medyası” olarak sınıflandırılmıştır. Bu ikili ayrım çalışmanın analiz sürecinde temsil farklılıklarını açıklayıcı biçimde yorumlamak ve ideolojik yönelime dayalı haber pratiklerini karşılaştırmalı olarak değerlendirmek açısından analitik bir kategori işlevi görmektedir.

Bu çalışmanın zaman örnekleme YSK'nın 2023 genel seçimleri için belirlediği seçim süreciyle sınırlıdır. Bu doğrultuda 18 Mart-1 Haziran 2023 tarih aralığındaki 14 haber kuruluşunun X platformundaki paylaşımları MAXQDA ve NVivo yazılımları ile taranmıştır. Bu tarama neticesinde “Suriyeli”, “mülteci”, “sığınmacı” ve “göçmen” anahtar kelimeleriyle yapılan filtrelemeler sonucunda toplam 562 haber içeriğine ulaşılmıştır. Tarama sonrası doğrudan Suriyeli olmayan göçmen gruplarına ve ekolojik göç temalarına odaklanan 165 haber örneklem dışı bırakılmış, kalan 397 haber çalışmanın nihai örnekleme olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmada elde edilen verileri çözümleyebilmek için tematik içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Bu yöntem metinlerde tekrardan temsil örüntüleri belirlemeye, kategorik yapılar oluşturarak haber metinlerinin anlam bloklarını ortaya çıkarmaya olanak tanımaktadır (Braun ve Clarke, 2006; Silverman, 2001, s. 159). Bu doğrultuda kodlama sürecinde daha önce yayımlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri, ulusal/uluslararası akademik çalışmalar ve kurumsal raporlar temel alınarak ön kategoriler oluşturulmuştur. Braun ve Clarke'ın (2019) geliştirdiği altı aşamalı analiz süreci esas alınarak: (1) veriler tekrar tekrar okunmuş, (2) ilk kodlar tanımlanmış, (3) temalar oluşturulmuş, (4) temaların veriyle uyumu gözden geçirilmiş, (5) temalar adlandırılmış ve (6) bulgular raporlaştırılmıştır. Bu süreçte hem kavramsal hem bağlamsal çerçeveler dikkate alınarak metinler çözümlenmiştir. Kodlama sürecinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla içerik analizi deneyimi bulunan iki bağımsız kodlayıcı görevlendirilmiştir. Rastgele seçilen 20 haber üzerinden yapılan kodlamalar Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği formül ile değerlendirilmiştir. Birinci kodlayıcı için yüzde 81, ikinci kodlayıcı için yüzde 84 oranında görüş birliği sağlanmıştır. Bu sonuçlar araştırmanın içsel tutarlılık açısından güvenilir bir yapı sunduğunu göstermiştir.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma kapsamında elde edilen veriler tematik içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışmada 2023 genel seçim sürecinde haber medyasında Suriyeli göçmenlere ilişkin yayımlanan 397 haber içeriği incelenmiştir. Analiz sürecinde haber metinlerinde öne çıkan temalara göre yedi tema oluşturulmuştur: sınır güvenliği, göç politikası, seçim, göçmen sorunları, yardım, siyaset ile toplum ve göçmenler. Bu temalar içeriklerde öne çıkarak tekrar eden ve geçmişte Suriyeli göçmenler üzerine yapılan tematik içerik analizi çalışmaları ile karşılaştırmalı olarak incelenerek oluşturulmuştur.

Tematik içerik analizi dört temel değerlendirme başlığı çerçevesinde yapılandırılmıştır. İlk olarak haberlerin haber kuruluşlarına göre nicel

dağılımı incelenmiş ve bu dağılım üzerinden haber kuruluşlarının Suriyeli göçmenlere ayırdığı editöryal öncelikler analiz edilmiştir. İkinci aşamada, haber kuruluşlarının Suriyeli göçmenleri tanımlarken kullandığı “Suriyeli”, “mülteci”, “sığınmacı” ve “göçmen” gibi anahtar kavramların temsilleri şekillendiren anlamları incelenmiştir. Üçüncü aşamada, haberler bakış açılarına göre (olumlu, olumsuz ve dengeli) sınıflandırılarak bu çerçevede değerlendirilmiştir. Dördüncü ve son aşamada, belirlenen tema ve konuların temsillerin yapılandırılmasındaki rolü, önceki üç başlıktan elde edilen bulgular da gözetilerek bütüncül bir bakışla analiz edilmiştir. Bu dört başlık temelinde yapılan çözümleme, haber medyasının Suriyeli göçmenleri hangi tema ve konular üzerinden nasıl temsil ettiğine dair bütüncül bir portre sunmayı amaçlamaktadır.

Haberlerin Medya Kuruluşlarına Göre Nicel Dağılımı

Seçim sürecinde Suriyeli göçmenlere ilişkin en fazla paylaşım yapan haber kuruluşları *Habertürk* (65), *Yeniçağ* (62), *Sözcü* (54) ve *Yeni Akit* (53) olmuştur (Tablo 2). Bu dört kuruluş toplam 234 paylaşım ile 397 haberlik çalışma örnekleminin yaklaşık yüzde 60'ını oluşturmaktadır. Bu bulgu seçim sürecinde Suriyeli göçmenlere ilişkin temsillerin görece az sayıda medya kuruluşu tarafından yoğun biçimde dolaşıma sokulduğunu göstermiştir.

Tablo 2

Haberlerin Medya Kuruluşlarına Göre Sayısal Dağılımı

Haber Kuruluşu	Tweet	Haber Kuruluşu	Tweet
A Haber	8	NTV	8
Anadolu Ajansı	3	Sabah	23
BirGün	22	Sözcü	54
Cumhuriyet	27	TRT Haber	8
Habertürk	65	Yeni Akit	53
Hürriyet	22	Yeni Şafak	32
Milliyet	10	Yeniçağ	62
Toplam			397

Orta düzeyde paylaşım yapan kuruluşlar arasında *Yeni Şafak* (32), *Cumhuriyet* (27), *Sabah* (23), *Hürriyet* (22) ve *BirGün* (22) yer almıştır. Bu gruptaki toplam paylaşım sayısı, örneklemin yaklaşık yüzde 30'una karşılık gelmektedir. Sayıca daha az içerik üreten ancak temsil bakımından anlamlı olan bu gruptaki haberler Suriyeli göçmen temsiline dair görece daha çeşitli ideolojik eğilimlerden oluşmuştur. Düşük yoğunlukta paylaşım yapan kuruluşlar ise *Milliyet* (10), *TRT Haber* (8), *NTV* (8), *A Haber* (8) ve *Anadolu Ajansı* (3) olarak sıralanmıştır. Bu gruptaki toplam haber sayısı örneklemin yalnızca yaklaşık yüzde 10'unu oluşturmaktadır. Özellikle yurttaşlar tarafından finanse edilen ve kamusal yayımcılık sorumluluğu taşıyan *TRT Haber* ile *Anadolu Ajansı'nın* Suriyeli göçmenler konusuna oldukça sınırlı düzeyde yer vermesi dikkat çekici olarak değerlendirilmiştir ve bu durum ilgili kuruluşların kamusal yayımcılık anlayışını tartışmaya açmaktadır.

Öte yandan siyasal yönelim temelinde yapılan sınıflandırmaya göre örneklemden yer alan 14 haber kuruluşunun 10'u (yüzde 71,4) siyasal iktidar yanlısı, 4'ü (yüzde 28,6) ise siyasal iktidar karşıtı olarak değerlendirilmiştir. Ancak içerik hacmi açısından bakıldığında geriye kalan dört siyasal iktidar karşıtı haber kuruluşu, örneklemden yer alan haberlerin tümünün yaklaşık yüzde 42'sini üretmiştir. Bu oran siyasal iktidar karşıtı medyanın sayısal olarak az olmalarına rağmen Suriyeli göçmenlere ilişkin haber üretiminde niceliksel bir yoğunluk gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum Suriyeli göçmenlerin siyasal iktidar karşıtı haber medyası tarafından gündeme nispeten daha sık taşındığı, buna karşılık siyasal iktidara yakın medya kuruluşlarının konuya daha seçici veya sınırlı düzeyde yaklaştığı görülmüştür.

Haberlerde Kullanılan Anahtar Kelimelerin Dağılımı

2023 genel seçimi sürecinde haber medyasında Suriyeli göçmenlere ilişkin temsiller, tercih edilen kavramlar üzerinden anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Bu süreçte en sık kullanılan kavram “göçmen” (179) olmuştur (Tablo 3). Bu kullanımın görece daha “nötr” bir çerçeve sunduğu

gerekçesiyle medyada yaygın olarak tercih edildiği düşünülmektedir. Özellikle *Habertürk* (51) ve *Yeni Akit* (41) tarafından yoğun şekilde kullanılan “göçmen” kavramı, olumsuz çağrışımı daha sınırlı olduğu için temsil düzeyinde daha yapıcı ve kapsayıcı bir dilsel başvuru olarak değerlendirilebilir. Ancak bu kavram da önadlar ve bağlamsal kullanımlar yoluyla tıpkı “kaçak göçmen” ve “düzensiz göçmen” ifadelerinde olduğu gibi kimi zaman olumlu, kimi zaman olumsuz kimi zamanda daha dengeli bir anlatı içinde varlık kazanabilmektedir.

Tablo 3

Haberlerde Kullanılan Anahtar Kelimelerin Dağılımı

Haber Kuruluşu	Suriyeli	Mülteci	Sığınmacı	Göçmen	Toplam
A Haber	5	1	1	1	8
Anadolu Ajansı	3	0	2	0	5
BirGün	11	3	3	6	23
Cumhuriyet	9	3	6	9	27
Habertürk	10	2	5	51	68
Hürriyet	7	2	4	10	23
Milliyet	2	1	1	6	10
NTV	1	1	3	3	8
Sabah	13	0	4	7	24
Sözcü	10	5	8	33	56
TRT Haber	4	0	0	4	8
Yeni Akit	4	6	2	41	53
Yeni Şafak	20	9	3	3	35
Yeniçağ	37	3	17	5	62
Toplam	136	36	59	179	410

En çok kullanılan ikinci kavram ise “Suriyeli” (136) olmuştur. Bu kullanım özellikle etnik kimliğe doğrudan referans içermesi nedeniyle temsilde ayrımcı ya da sahiplenici bir potansiyel taşımaktadır. “Suriyeli” ifadesi, haberlerde sıkça kolektif kimlik atfı yaparak göçmen bireyleri homojen bir grup olarak temsil etme eğilimini beraberinde getirmektedir. Bu kavramı en çok kullanan medya kuruluşu *Yeniçağ* (37) olurken, onu *Yeni Şafak* (20) takip etmektedir. Ancak bu iki yayın organı arasındaki siyasal yönelim farkı “Suriyeli” kavramının nasıl farklı çerçevelerle kullanıldığını da ortaya koymaktadır. *Yeniçağ* bu terimi sıklıkla güvenlik tehdidi, düzensizlik ve sınır

ihlali gibi temsillerle ilişkilendirirken *Yeni Şafak* gibi siyasal iktidar yanlısı yayın organları çoğunlukla resmî açıklamalar ve gönüllü dönüş projeleri ile birlikte kullanmıştır.

Daha önceki yıllarda Suriyelileri nitelemek için sıklıkla kullanılan “sığınmacı” (59) ve “mülteci” (36) kavramlarının görece daha az tercih edildiği görülmektedir. “Sığınmacı” terimi en çok *Yeniçağ* (17) ve *Sözcü* (8) gibi siyasal iktidar karşıtı mecralarda kullanılırken “mülteci” ifadesi daha çok *Yeni Şafak* (9) ve *Yeni Akit* (6) gibi siyasal iktidara yakın haberlerde karşımıza çıkmıştır. Bu ayrım, temsil düzeyinde ideolojik kutuplaşmanın kavram tercihlerine nasıl yansıdığını göstermektedir. “Sığınmacı” terimi çoğunlukla yasal olarak geçici, korunmasız ve geçici statüde bulunan bir hukuki çerçeveye işaret ederken “mülteci” kavramı uluslararası hukuka dayalı bir meşruiyet zemini çağrıştırmaktadır. Ancak Türkiye’deki Suriyelilerin hukuki statüsü teknik olarak “geçici koruma” olduğundan, her iki kavram da tanımsal açıdan eksiklik barındırmakta bu kavramlar gerçek anlamları yerine zaman içinde sosyo-bilişsel çerçevede dönüştüğü anlamlar ile kullanılmaktadır.

Haberlerin Bakış Açılarına (Olumlu, Olumsuz ve Dengeli) Göre Dağılımı

Haber içeriklerinin bakış açısına göre (olumlu, olumsuz ve dengeli) sınıflandırılması haber medyasının Suriyeli göçmenlere yönelik tutumunu anlamak açısından önemli bir göstergedir. Bu yaklaşım aynı zamanda haber kuruluşlarının editoryal tercihlerine ve temsil yönelimlerine dair de fikir vermektedir. Belirlenen kriterler doğrultusunda yapılan bu analiz, medya temsiliinin niteliksel boyutunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda haberlerin olumlu, olumsuz ve dengeli olarak kategorize edilirken belirlenen kriterler şöyle olmuştur (Tablo 4):

Tablo 4
Olumlu, Olumsuz ve Dengeli Haber Kriterleri

Sıra	Olumlu Haber Kriterleri	Olumsuz Haber Kriterleri	Dengeli Haber Kriterleri
1	Göçmenler ile ilgili ortak değerlere işaret eden	Göçmenleri tanımlarken doğrudan veya dolaylı olumsuz çağrışımlar yapan ifadeler içeren	Göçmenlerle ilgili konularda yorum yapmadan mevcut durumu aktaran
2	Göçmenlerin Türkiye'ye sağladığı katkıyı ifade eden	Göçmenlerin geri gönderilmesine yönelik yapıcı olmayan düşünceleri öne süren	Göçmenlere yönelik negatif, ayrıştırıcı ve ırkçı bir dil kullanmayan
3	Göçmenlere karşı olan tutum, görüş ve temsilleri eleştiren	Göçmenlerin varlığını eleştiren düşüncelere yer veren	Göçmenler hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşlere olabildiğince eşit yer veren
4	Göçmen haklarını savunan	Türkiye'nin çeşitli alanlardaki (ekonomi, sağlık, eğitim, kültür vb.) kötü gidişatını göçmenlerle açıklayan	
5	Göçmenlerin yaşadığı zorluklara dikkat çeken		
6	Göçmenlerin görüşlerine doğrudan yer veren		
7	Göçmenlere karşı yapıcı bir yaklaşım sergileyen		

Haber kuruluşlarının Suriyeli göçmenlere yönelik haberlerdeki bakış açısı, konuya yaklaşım biçimlerini değerlendirmek açısından önemli bir çıkış noktası sunmaktadır (Tablo 5). *Yeni Şafak*, *Yeni Akit* ve *Sabah* gibi haber kuruluşlarının olumlu haberlerde öne çıkması bu kuruluşların Suriyeli göçmenlere yönelik destekleyici bir temsil benimsediklerine işaret etmektedir. Buna karşılık *Yeniçağ*, *Sözcü* ve *Cumhuriyet* gibi haber kuruluşlarında ise olumsuz bakış açısının daha baskın olduğu görülmektedir. Özellikle *Yeniçağ*'ın haberlerinin yaklaşık yüzde 93'ünün olumsuz olması, göçmen karşıtı temsillerin bu mecrada belirgin biçimde öne çıktığını göstermiştir.

Öte yandan *Habertürk*, *Hürriyet* ve *Yeni Akit* gibi haber kuruluşları yüksek oranda dengeli haber üretmiş, Suriyeli göçmenlere ilişkin içeriklerde yorumdan kaçınan ve nispeten “nötr” bir haber dili kullanma eğilimi sergilemiştir. Örneğin *Hürriyet*'in haberlerinin yaklaşık yüzde 77'si, *Habertürk*'ün yaklaşık yüzde 76'sı ve *Yeni Akit*'in yaklaşık yüzde 69'u dengeli olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 5
Olumlu, Olumsuz ve Dengeli Haber Dağılımı

Haber Kuruluşu	Olumlu	Dengeli	Olumsuz	Toplam
A Haber	4	4	0	8
Anadolu Ajansı	2	1	0	3
BirGün	9	4	9	22
Cumhuriyet	0	16	11	27
Habertürk	7	50	8	65
Hürriyet	2	17	3	22
Milliyet	6	4	0	10
NTV	0	4	4	8
Sabah	12	11	0	23
Sözcü	2	37	15	54
TRT Haber	3	5	0	8
Yeni Akit	14	37	2	53
Yeni Şafak	27	4	1	32
Yeniçağ	1	3	58	62
Toplam	89	197	111	397

Haberlerin Tema ve Konu Olarak Dağılımı

Haber medyasının Suriyeli göçmenlere ilişkin içeriklerde tercih ettiği temalar ve konular yalnızca enformasyon iletimiyle sınırlı kalmayarak kamunun düşünsel yönelimlerini ve toplumsal algısını da şekillendirme potansiyeline sahiptir. Bir olayın haberleştirilmesi kadar hangi bağlamda sunulduğu ve hangi tematik çerçeveye ilişkilendirildiği de en az habere yer vermek kadar önemlidir. Bu doğrultuda haber kuruluşlarının başvurduğu temaların nicel dağılımı şöyle olmuştur (Tablo 6):

Tablo 6
Haber Kuruluşları ve Tematik Dağılım

Haber Kuruluşu	Sınır Güvenliği	Göç Politikası	Seçim	Göçmen Sorunları	Yardım	Siyaset	Toplum ve Göçmenler
A Haber	1	5	0	4	1	2	0
Anadolu Ajansı	0	2	0	3	1	0	0
BirGün	0	10	0	8	0	4	2
Cumhuriyet	3	12	2	10	0	4	1
Habertürk	42	8	0	18	2	7	0
Hürriyet	3	10	0	11	0	8	0
Milliyet	4	1	0	10	1	0	0
NTV	3	5	0	1	1	0	0
Sabah	7	10	0	17	3	7	1
Sözcü	17	9	2	36	0	5	1
TRT Haber	5	2	0	5	0	3	0
Yeni Akit	36	8	0	35	1	7	1
Yeni Şafak	2	17	1	19	5	19	0
Yeniçağ	0	14	4	26	2	19	3
Toplam	123	113	9	203	17	85	9

Çalışma kapsamında analiz edilen haber içeriklerinde Suriyeli göçmenlere dair hangi temalara ve konulara ne ölçüde yer verildiği, analitik bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Tematik içerik analizinden elde edilen bulgular, Suriyeli göçmen temsillerine yönelik yaklaşımın hem bütüncül bir çerçevede değerlendirilmesine hem de temalar düzeyinde ayrıntılı biçimde çözümlenmesine imkan tanımaktadır. Böylece haberlerin hangi unsurları öne çıkardığı, temsilleri hangi yapılar üzerinden kurguladığı ve editoryal tercihler doğrultusunda nasıl bir temsiliyet alanı oluşturduğu analiz edilebilmektedir. Bu bağlamda yukarıdaki tablo Suriyeli göçmenlere ilişkin haberlerde hangi temaların öne çıktığını göstererek haber medyasının temsil yönelimlerini anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır. En çok başvuru temaları olarak “Göçmen sorunları” (203), “Sınır güvenliği” (123) ve “Göç politikası” (113) öne çıkmıştır. Bu durum haber medyasının, Suriyeli göçmenleri çoğunlukla yapısal ve güvenlik sorunları ile politik tartışmalar çerçevesinde ele aldığını göstermektedir. Özellikle Habertürk’ün “Sınır güvenliği” temasına yoğun biçimde yer vermesi, Suriyeli göçmenleri genellikle güvenlik temelli bir çerçevede sunduğunu göstermektedir. Yeni Akit ve Yeni Şafak ise “Göç politikası” ve

“Siyaset” temalarına sıkça başvururken, siyasal iktidar karşıtı medya içinde değerlendirilen Cumhuriyet ve Sözcü nispeten daha dengeli bir tematik dağılım sergilemiştir. Bu doğrultuda çalışmada en sık karşılaşılan tema olan “Göçmen sorunları” başlığı altında yer alan konular ve bu konulara başvuru sıklıkları (n) şu şekilde olmuştur (Tablo 7):

Çalışmada en fazla yer verilen tema “Göçmen sorunları” (203) olmuştur. Bu temaya en çok başvuran haber kuruluşları arasında Sözcü (36), Yeni Akit (35) ve Yeniçağ (26) öne çıkmıştır. Bu yoğunluk Suriyeli göçmenlerin haber medyasında ağırlıklı olarak sorunlarla ilişkilendirilerek temsil edildiğini göstermektedir. “Göçmen sorunları” temasının hem siyasal iktidar yanlısı hem de karşıtı haber medyasında sıkça yer bulması şaşırtıcı değildir. Nitekim asıl önemli olan Suriyeli göçmenlerin bu sorunların mağduru mu yoksa faili olarak mı temsil edildiğidir.

Tablo 7
Göçmen Sorunları Teması Altında Yer Alan Konu Başlıkları ve Başvurum Sıklıkları

Tema	Konu	İçerik
Göçmen sorunları	Göçmenlerin barınması (n=8)	Suriyeli göçmenlerin barınma sorunları ve “şok evleri”ne dair haberler.
Göçmen sorunları	Göçmenlerin eğitimi (n=2)	Eğitim alamama ve eğitimin niteliğiyle ilgili sorunlara odaklanan haberler.
Göçmen sorunları	Göçmen kadınlar (n=2)	Suriyeli göçmen kadınların yaşadığı sorunlara dair haberler.
Göçmen sorunları	Göçmen çocuklar (n=9)	Çocuklara yönelik sorunlar, göç esnasında kayıplar ve aile fertlerini kaybeden çocuklara dair haberler.
Göçmen sorunları	Göçmenlerin karıştığı yasadışı faaliyetler (n=13)	Suriyeli göçmenlerin dahil olduğu yasa dışı faaliyetleri konu alan haberler.
Göçmen sorunları	Göçmenlerin güvenliği (n=5)	Göçmenlerin karşılaştığı veya karşılaşılabileceği güvenlik tehditlerine dair haberler.
Göçmen sorunları	Göçmenlerin topluma entegrasyonu (n=3)	Suriyeli göçmenlerin topluma entegrasyon sürecindeki zorlukları içeren haberler.
Göçmen sorunları	Göçmen sayıları (n=190)	Göçmen sayıları, vatandaşlık ve yasa dışı geçişlere dair resmi verilere dayanan haberler.
Göçmen sorunları	2023 Kahramanmaraş depremlerinden etkilenen göçmenler (n=12)	Depremden olumsuz etkilenen Suriyeli göçmenleri konu alan haberler.
Göçmen sorunları	Göçmenlerin neden olduğu/olabileceği ulusal güvenlik endişeleri (n=10)	Göçmenlerin neden olduğu veya olabileceği güvenlik kaygılarına dair haberler.
Göçmen sorunları	Göçmen ifadeleri (n=2)	Göçmenlerin kendi yaşadıkları sorunlara dair doğrudan ifadeler içeren haberler.
Göçmen sorunları	Göçmenlerin koşulları (n=5)	Suriyeli göçmenlerin zorlu yaşam koşullarına dair haberler.
Göçmen sorunları	Göç esnasında hayatını kaybeden göçmenler (n=7)	Sınır geçişleri sırasında hayatını kaybeden Suriyeli göçmenlere dair haberler.

Suriyeli göçmenlerin medyada sıkça sorunlarla anılan bir grup olarak sunulmaları hiç şüphesiz toplumda Suriyeli göçmen karşıtı yargıların pekişmesine zemin hazırlamaktadır. Özellikle seçim sürecinde göçmen sorunlarına odaklanması haber medyasının politik gündemi etkileme ve kamuoyunu yönlendirme amacını yansıtmaktadır. “Göçmen sorunları” teması altında en çok öne çıkan konu başlığı “göçmen sayıları” (190) olmuştur. Bu başlığı “Göçmenlerin karıştığı yasadışı faaliyetler” (13) ve “2023 Kahramanmaraş depremlerinden etkilenen göçmenler” (12) izlemiştir. “Göçmen sayıları” konusu çalışmadaki tüm konu başlıkları arasında da ilk sırada yer almaktadır ve diğer konulara kıyasla oldukça belirgin bir nicel üstünlüğe sahiptir. Bu dikkat çekici detay haber medyasının Suriyeli göçmenleri toplumsal bir sorun olarak işaret ederken, birincil endişe referansı olarak göçmen sayılarına başvurduğunu göstermektedir.

Suriyeli göçmenlerin temsiline dair bir diğer öne çıkan tema “Sınır güvenliği” olmuştur. Tematik yoğunluğu bakımından ikinci sırada yer alan bu başlık, göç olgusunun güvenlik boyutuyla nasıl çerçevelendiğini anlamak açısından önemlidir. Bu doğrultuda çalışmada en sık karşılaşılan ikinci tema olan “sınır güvenliği” başlığı altında yer verilen konular ve bu konulara yapılan başvurum sıklıkları şu şekilde olmuştur (Tablo 8):

Tablo 8

Sınır Güvenliği Teması Altında Yer Alan Konu Başlıkları ve Başvurum Sıklıkları

Tema	Konu	İçerik
Sınır güvenliği	Avrupa'ya düzensiz göç (n=109)	Yasadışı yollarla Türkiye Ege kıyılarından veya kara yoluyla Avrupa'ya geçmeye çalışan Suriyeli göçmenleri konu alan haberler.
Sınır güvenliği	Türkiye'ye düzensiz göç (n=13)	Yasadışı yollarla Türkiye'ye geçmeye çalışan Suriyeli göçmenleri konu alan haberler.
Sınır güvenliği	Sürmekte olan çatışmalar ve olası göç (n=1)	Türkiye çevresinde süren çatışmalar nedeniyle Türkiye'ye yönelme ihtimali olan göçleri konu alan haberler.

“Sınır güvenliği” temasının Suriyeli göçmen haberlerinde ikinci sırada yer alması, seçim dönemindeki haber gündeminin güvenlik odaklı çerçevelerle yoğunlaştığını göstermektedir. Bu bulgu, haberlerde sınır hattı, yasa dışı geçişler, operasyonlar veya güvenlik tedbirleri gibi unsurların sık biçimde öne çıkarıldığını ve Suriyeli göçmenlere ilişkin temsillerin çoğunlukla güvenlik temelli olay ve açıklamalar etrafında yapılandırıldığını ortaya koymaktadır. Haber medyasının sınır güvenliği temasını nicel olarak özellikle Suriyeli göçmenlerin Avrupa'ya geçiş girişimleriyle ilişkilendirilerek aktarması, akıllarda Suriyeli göçmenlerin sürekli yurt dışına yöneldiği düşüncesini pekiştirmektedir. Öte yandan “Türkiye'ye düzensiz göç” konulu haberlerde ise genellikle sınır güvenliği güçlerinin operasyonları öne plana çıkarılarak bu haberler genellikle “yakalandı”, “gözaltına alındı”, “sınır dışı edildi” gibi güvenlik merkezli ifadeler ile yapılandırılmıştır. Bu temsiller hem güvenlik güçlerinin etkinliğini vurgulamakta hem de Türkiye'nin sınırlarını koruduğu mesajını iletmektedir. Bu mesajlar ulusal güvenlik çıkarları, milliyetçilik ve egemenlik gibi ideolojik çerçevelerle uyumlu bir görünüm sergilemektedir. Diğer taraftan haberlerde Avrupa'ya geçmeye çalışan Suriyeli göçmenler “düzensiz göçmen” olarak tanımlanırken, Türkiye'ye giriş yapmaya çalışan Suriyeli göçmenlerin genellikle “kaçak göçmen” olarak tanımlanması da dikkat çekici bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

“Sınır güvenliği” temasını takip eden ve en sık yer verilen üçüncü tema “göç politikası” olmuştur. Bu tema altında yer verilen konu başlıkları ve bu konulara yapılan başvurma sıklıkları şu şekilde olmuştur (Tablo 9):

“Göç politikası” başlığı seçim sürecinde en sık işlenen üçüncü tema (113) olarak öne çıkmıştır. Bu tema da tıpkı diğer haberlerde de olduğu gibi diğer temalarla birlikte yer almıştır. Göç politikaları hem toplumsal hem de siyasal düzeyde yoğun tartışmalara konu olması nedeniyle seçmenlerin dikkatini çeken başlıca gündem temalarından biridir. Bu nedenle seçim dönemlerinde haber medyası, politika yapımcıların göç politikalarına dair söylem ve vaatlerini kamuya aktardığı başlıca çerçevelerden biri olarak bu temaya önemli bir yer ayırmıştır. Bu tema kapsamda en sık karşılaşılan konu “Göçmenlerin geri gönderilmesi” (n=91) olurken, onu “Göç politikalarının düzenlenmesi” (20) ve “Göçmenlerin kabul edilmesi” (2) izlemiştir. Buradan hareketle “Göçmenlerin geri gönderilmesi” konusu tüm konu başlıklar arasında en sık işlenen üçüncü konu başlığı olmuştur. Söz konusu haber içeriklerin haber kuruluşlarına göre dağılımına bakıldığında, “göç politikası” temasının diğer temalara kıyasla daha dengeli ve yaygın bir biçimde işlendiği görülmektedir. *Milliyet* (1), *TRT Haber* (2) ve *Anadolu Ajansı* (2) dışındaki tüm haber kuruluşları bu temaya kayda değer sayılabilecek ölçüde yer vermiştir.

Tablo 9

Göç Politikası Teması Altında Yer Alan Konu Başlıkları ve Başvurum Sıklıkları

Tema	Konu	İçerik
Göç politikası	Göçmenlerin geri gönderilmesi (n=91)	Suriyeli göçmenlerin geri gönderileceğine dair vaatler, sınır dışı edilme haberleri, deprem sonrası geri dönüşleri konu alan içerikler.
Göç politikası	Göç politikalarının düzenlenmesi (n=20)	Türkiye'de göç politikalarına dair yapılan ya da planlanan yasal ve kurumsal düzenlemeleri konu alan haberler.
Göç politikası	Göçmenlerin kabul edilmesi (n=2)	Türkiye'nin göçmenleri kabul etmesiyle ilgili haberler.

Tablo 10

Siyaset Teması Altında Yer Alan Konu Başlıkları ve Başvurum Sıklıkları

Tema	Konu	İçerik
Siyaset	Hükümetin göç/göçmen politikasına eleştiri (n=23)	Hükümetin göç veya göçmen politikasına yönelik eleştirileri içeren haberler.
Siyaset	Hükümetin göç/göçmen politikasına övgü (n=1)	Hükümetin göç veya göçmen politikasını olumlu değerlendiren, övgü içeren haberler.
Siyaset	Muhalefetin göç/göçmen politikasına eleştiri (n=34)	Muhalefetin göç veya göçmen politikasına yönelik eleştirileri içeren haberler.
Siyaset	Muhalefetin göç/göçmen politikasına övgü (n=1)	Muhalefetin göç veya göçmen politikalarına dair övgü içeren haberler.
Siyaset	Avrupa/diğer ülkelerin göç/göçmen politikasına eleştiri (n=6)	Avrupa ya da diğer ülkelerin göç politikalarına yönelik eleştirileri içeren haberler.
Siyaset	Hükümetin göç politikaları ve dış siyaset (n=20)	Hükümetin göç politikalarının dış siyasetle eşgüdümü yürütülmesine dair haberler.

“Göç politikası” temasını takip eden en sık yer verilen dördüncü tema “Siyaset” olmuştur. Bu tema altında yer verilen konular ve bu konulara yapılan başvurma sıklıkları şu şekilde olmuştur (Tablo 10):

“Siyaset” (85) teması seçim sürecini kapsayan çalışmada haber medyasının en çok işlediği dördüncü tema olarak öne çıkmıştır. Bu tema kapsamında en fazla yer verilen başlık “Muhalefetin göç/göçmen politikasına eleştiri” (34) olmuştur ve bu konu aynı zamanda tüm konu başlıkları arasında en sık işlenen dördüncü konu olarak dikkat çekmiştir. Bu tema altındaki diğer konu başlıkları sırasıyla “Hükümetin göç/göçmen politikasına yönelik eleştiri” (23), “Hükümetin göç politikaları ve dış siyaset” (20), “Avrupa/diğer ülkelerin göç/göçmen politikasına eleştiri” (6) izlemiştir. Hükümetin ve muhalefetin politikalarına yönelik övgü içeren haberler ise yalnızca birer örnekle sınırlı kalmıştır.

“Siyaset” teması altında “Muhalefetin göç/göçmen politikasına eleştiri”nin en çok yer verilen konu başlığı olması örneklemede yer alan haber kuruluşlarının büyük oranda siyasal iktidar yanlısı bir çizgide konumlanmış olmasıyla birlikte değerlendirildiğinde anlam kazanmaktadır. Oysa Suriyeli göçmenlere dair politika yapma yetkisi en başından beri mevcut siyasal iktidarın elinde olmasına rağmen, medya eleştirisinin daha çok muhalefet odaklı yürütülmesi haber medyasının içinde bulunduğu ideolojik asimetriyi açıkça gözler önüne sermektedir. Suriyelilere yönelik göç politikalarının başından beri mevcut siyasal iktidar tarafından belirlendiği bir ortamda, haber medyasında muhalefetin iktidardan daha fazla

eleştirilmesi, medya alanının ekonomi politik yapısı ve editöryal öncelikleri üzerine yeniden düşünmeyi gerekli kılmaktadır. Bu durum, eleştirel çeşitliliğin sınırlı olduğuna dair kaygıları artırmakta ve haberlerin olgulardan çok mevcut statükoyu yeniden üreten algı ve temsiller üzerinden şekillenme riski taşıdığını göstermektedir.

“Siyaset” temasını takip eden en sık yer verilen beşinci tema “Yardım” olmuştur. Bu tema altında yer verilen konu ve bu konuya yapılan başvurma sıklığı şu şekilde olmuştur (Tablo 11):

“Yardım” teması, 17 haberle temsil edilerek analiz edilen dönemde en çok işlenen beşinci tema olmuştur. Bu başlık altında yalnızca “Göçmenlere yapılan sosyal ve maddi yardımlar” konusu ele alınmıştır. 2011-2015 yıllarındaki Suriyeli göçünün erken döneminde de “Yardım” teması haber medyasında sıklıkla yer bulmuştur. Suriyeli göçmenler genellikle mağduriyet temelli, kadın ve çocuk odaklı içeriklerle sunulmuş, kardeşlik ve inanç temelli söylemlerle desteklenmiştir (Pandir vd., 2016, ss. 20-21). Yardım teması 2023 yılında da hala önemli temalardan biri olmaya devam etmektedir ancak yardım temalı haberlerin içeriği belirgin biçimde değişmiştir. Söz konusu haberlerde Suriyeli göçmenlerin çeşitli kamu hizmetlerinden ücretsiz yararlanması ya da ülkelerine dönüşlerini kolaylaştırmaya yönelik altyapı yatırımları öne çıkmıştır. Bu durum geçmişte insani yardım ve dayanışma çerçevesinde sunulan “yardım” temasının, 2023 seçim sürecinde ekonomik yük ve geri gönderme politikaları ekseninde ele alınarak önceki dönemlere kıyasla daha olumsuz bir temsili dönüşüm geçirdiğini göstermektedir.

Tablo 11

Yardım Teması Altında Yer Alan Konu Başlığı ve Başvurum Sıklığı

Tema	Konu	İçerik
Yardım	Göçmenlere yapılan sosyal ve maddi yardımlar (n=17)	Suriyeli göçmenlere tanınan eğitim, sağlık, barınma gibi sosyal ve maddi yardımları konu alan haberler.

Tablo 12

Seçim Teması Altında Yer Alan Konu Başlığı ve Başvurum Sıklığı

Tema	Konu	İçerik
Seçim	Göçmenler ve demokratik katılım (n=9)	Vatandaşlık alan Suriyeli göçmenlerin seçme ve seçilme davranışlarını konu alan haberler.

“Yardım” temasını takip eden altıncı ve yedinci tema “Seçim” (9) ve “Toplum ve göçmenler” teması (9) olmuştur. “Yardım” teması altında yer verilen konu ve bu konuya yapılan başvurma sıklığı şu şekilde olmuştur (Tablo 12):

“Seçim” (9) teması haber medyasında en az yer verilen başlıklar arasında yer almıştır. “Seçim” temasında yalnızca “Göçmenler ve demokratik katılım” (9) konusu değerlendirilmiş olup, bu bağlamda özellikle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmiş Suriyeli göçmenlerin oy verme hakkı ve seçimlere katılımı üzerine içeriklere yer verilmiştir. Bu haberler ağırlıklı olarak siyasal iktidar karşıtı çizgideki haber kuruluşları olan *Yeniçağ* (4), *Cumhuriyet* (2) ve *Sözcü* (2) tarafından işlenmiş olmakla birlikte, genel anlamda sınırlı sayıda haberle temsil edilmiştir. Haberlerde sıklıkla vatandaşlık almış Suriyeli göçmenlerin sayıları ve bu grubun oy verme davranışlarına dair tartışmalı ifadeler öne çıkmıştır. “Seçim” teması ile aynı sayıda habere yer verilen son tema “Toplum ve göçmenler” teması olmuştur. Bu tema altında yer verilen konular ve bu konulara yapılan başvurma sıklıkları şu şekilde olmuştur (Tablo 13):

“Toplum ve göçmenler” teması da tıpkı “Seçim” teması gibi haber medyasında sayıca sınırlı yer bulmuştur. “Bir öteki olarak göçmenler” başlığı altındaki haberler daha çok *Yeniçağ* (3), *BirGün* (2), *Cumhuriyet* (1) ve *Sözcü* (1) tarafından öne çıkarılmıştır. Öte yandan “Göçmenler: İçimizden biri” başlığıyla yapılan haberlerin yalnızca *Yeni Akit* (1) ve *Sabah* (1) tarafından işlendiği görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma kapsamında incelenen haberlerde Suriyeli göçmenleri tanımlamak için en sık kullanılan ifade “göçmen” olarak belirlenmiştir. Bu kavramı sırasıyla “Suriyeli”, “mülteci” ve “sığınmacı” ifadeleri takip etmiştir. “Göçmen” terimi, önüne getirilen “düzensiz” ya da “kaçak” gibi sıfatlarla birlikte ideolojik bir işlev kazanmaktadır ve temsili olarak araçsallaştırılabilir bir anlam alanı yaratmaktadır. “Suriyeli” ifadesi ise etnik kimliğe doğrudan vurgu yaparak ayrımcı ve dışlayıcı bir anlatının parçası haline gelebilmektedir. “Mülteci” ve “sığınmacı” terimleri arasında hukuken anlam farkı bulunsa da haberlerde bu kavramların sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Tablo 13

Toplum ve Göçmenler Teması Altında Yer Alan Konu Başlıkları ve Başvurum Sıklıkları

Tema	Konu	İçerik
Toplum ve göçmenler	Göçmenler: İçimizden biri (n=2)	Suriyeli göçmenlerin Türk toplumuna uyum sağladığını öne süren ya da bu fikri düşündüren haberler.
Toplum ve göçmenler	Bir öteki olarak göçmenler (n=7)	Suriyeli göçmenlerin toplumun bir parçası olmadığını savunan ya da ötekileştirici ifadelerle yer veren haberler.

Seçim sürecinde Suriyeli göçmenlere ilişkin temsillerin büyük ölçüde az sayıda medya kuruluşu tarafından üretildiği gözlemlenmiştir. *Habertürk*, *Yeniçağ*, *Sözcü* ve *Yeni Akit* toplam 397 haberin yaklaşık yüzde 60'ını üretmiştir. Orta düzeyde üretimde bulunan *Yeni Şafak*, *Cumhuriyet*, *Sabah*, *Hürriyet* ve *BirGün* ise pastanın yaklaşık yüzde 30'unu oluşturmuştur. Öte yandan *TRT Haber*, *Anadolu Ajansı* gibi kamu yayıncıları ile *Milliyet*, *NTV* ve *A Haber*'in toplam katkısıysa yüzde 10'da kalmıştır. Özellikle kamusal yayımcılık sorumluluğu taşıyan *TRT Haber* ve *Anadolu Ajansı*'nın bu konuyu sınırlı biçimde işlemesi dikkat çekici olarak değerlendirilmiştir. Siyasal yönelim açısından bakıldığında ise siyasal iktidar karşıtı medya kuruluşları örneklemde sayıca az olmalarına rağmen haberlerin yüzde 42'sini üretmiştir.

Araştırma bulguları, 2023 genel seçim sürecinde haber medyasında Suriyeli göçmen temsillerinin belirli temalar etrafında yapılandırıldığını göstermektedir. En çok öne çıkan tema “Göçmen sorunları” olmuştur. “Göçmen sorunları” teması sıklıkla toplumsal, ekonomik ve güvenlik sorunlarıyla ilişkilendirilmiştir. Böylelikle Suriyeli göçmenleri hem destekleyen hem de karşı çıkan eğilimleri yansıtan temsillere yer vererek kamusal alandaki karşıt ve yapıcı görüşlerin aynı anda temsil edildiği bir anlatı alanına sahne olmuştur. Temaya ilişkin içerikler zaman zaman olumsuz yargıları yumuşatmaya çalışsa da çoğunlukla bu yargıları pekiştiren bir dil benimsemiştir. İkinci sırada yer alan “sınır güvenliği” teması ise Suriyeli göçmenlerin Avrupa'ya geçiş girişimleri ve Türkiye'ye yasadışı yollardan girişleri bağlamında yapılandırılmıştır. Bu temada göçmenler, güvenlik tehdidi ya da “müdahale gerektiren bir kitle” olarak konumlandırılmış olup “güvenlik” güçlerinin operasyonları ön plana çıkarılmıştır. “Göç politikası” teması ise siyasi aktörlerin vaatlerine odaklanmıştır. Bu haberlerde göçmenlerin geri gönderilmesi arzusu ön plana çıkmıştır. “Siyaset” teması altında ise muhalefetin göç politikalarına yönelik eleştiriler dikkat çekmektedir. Bu durum haber medyasındaki ideolojik ağırlık merkezinin bir yansıması olarak yorumlanmıştır. “Yardım” teması Suriyeli göçünün erken dönemimde olduğu üzere

insani yaklaşım duyarlılıklarından uzaklaşarak ekonomik yük ve dönüş harcamaları bağlamında değerlendirilmiştir. Bu değişim göçmen algısının olumsuz bir hal aldığı göstermiştir. “Seçim” ve “Toplum ve Göçmenler” temaları ise en az temsil edilen temalardan olmuştur. “Seçim” teması oy hakkı ve vatandaşlık tartışmaları üzerinden şekillenirken, “Toplum ve Göçmenler” teması daha çok entegrasyon ya da dışlama bağlamında sınırlı sayıda haberde kendine yer bulmuştur.

Seçim döneminde Suriyeli göçmen temsillerinde en sık karşılaşılan konu “göçmen sayıları” olmuştur. Sayısal veriler temsillerin yapılandırılması aşamasında bir araç olarak kullanılmış ve bu verilerle göçmenler genellikle ekonomik yük, demografik baskı ve yasadışı göçle ilişkilendirilmiştir. Siyasal iktidar karşıtı medya gerçek sayıların resmî açıklamalardan fazla olduğunu iddia ederken, siyasal iktidara yakın medya resmî verileri referans alarak bu temsilleri dengeleyen bir pozisyon almıştır. İkinci en sık işlenen konu başlığı “Avrupa'ya düzensiz göç” olmuştur. Bu başlıkta Suriyeli göçmenler sıklıkla transit ülke olarak Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçmeye çalışan bireyler olarak resmedilmiştir. Özellikle deniz yoluyla geçişler, arama-kurtarma haberleriyle birlikte insani bir çerçevede sunulmuştur. Bu temsil biçimi hiç şüphesiz Türkiye'nin uluslararası imajını güçlendirmeyi de amaçlamaktadır. Üçüncü konu başlığı “Göçmenlerin geri gönderilmesi” olmuştur. Dördüncü ve beşinci başlıklar, siyasal iktidar ve muhalefetin göç politikalarına yönelik eleştirilerdir. Bu iki başlık karşılaştırıldığında, muhalefete yönelik eleştirilerin daha sık haberleştirildiği görülmüştür.

Genel olarak değerlendirildiğinde, tematik içerik analizi bulguları seçim sürecinde Suriyeli göçmenlere ilişkin haberlerin hem kavramsal tercihler hem de temaların dağılımı açısından belirgin bir yapı sergilediğini göstermektedir. Farklı medya kuruluşlarının konuya ayırdığı haber sayılarındaki farklılıklar ile siyasal yönelimlerindeki ayrışmalar, temsillerin hangi temalar ve başlıklar etrafında yoğunlaştığını etkilemiştir. Bu bağlamda göçmen sayıları, düzensiz geçişler, geri gönderme tartışmaları ve siyasi aktörlere

yönelik değerlendirmeler tematik çerçevenin şekillenmesinde sık kullanılan unsurlar olarak dikkat çekmiştir. Ayrıca seçim dönemine özgü tartışmaların da temsillere yansıdığı ve bu kapsamda göçmenlere vatandaşlık verilmesine yönelik değerlendirmelerin “seçim” temasında sınırlı sayıda haberde yer aldığı görülmüştür. Bulgular, Suriyeli göçmen temsillerinin seçim sürecinde tematik olarak nasıl konumlandığını bütüncül biçimde ortaya koymaktadır. Ancak bu bulguların, gelecekte yapılacak seçimlere ilişkin benzer çalışmalarla desteklenerek karşılaştırmalı biçimde geliştirilmesi ve uzun vadede göçmen söylemlerinin seçim dönemlerindeki genel görünümüne dair kapsamlı bir panorama oluşturulması açısından önemli bir gereklilik olduğu değerlendirilmektedir. Öte yandan, bu temsillerin derinlemesine incelenmesine olanak sağlayan göstergebilimsel ve söylem çözümlemesi gibi farklı analitik pencerelerden yararlanan çalışmalarla desteklenmesi, alanın farklı bakış açılarıyla beslenmesi açısından da önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

Alpsoy, İ. ve Yıldırım, B. (2023). Türk ve Avrupa yazılı basınında Suriyelilerin toplum yaşamındaki algılanışı ile ilgili haberler. *İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 114-132.

Avcıoğlu, Ş. G. (2020). Türkiye’de akademik göç çalışmaları: Göç literatürü taraması. *Nosyon*, 4, 76-82.

Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.

Braun, V. ve Clarke, V. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 873-898.

Brettell, C. B. ve Hollifield, J. F. (2014). Introduction: Migration theory. İçinde C. B. Brettell ve J. F. Hollifield (Editörler), *Migration theory: Talking across disciplines* (ss. 1-43). Routledge.

Çoban, B. (2003). Söylem, ideoloji ve eylem: İktidar ve muhalefet arasındaki mücadeleyi çözümleme denemesi. İçinde B. Çoban ve Z. Özarslan (Editörler), *Söylem ve İdeoloji* (ss. 245-284). Su Yayınları.

Çoban, S. (2011). *Hegemonya aracı ve ideolojik aygıt olarak medya* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.

Cohen, J. H. ve Sirkeci, İ. (2021). Handbook of culture and migration: An introduction. İçinde J. H. Cohen ve İ. Sirkeci (Editörler), *Handbook of culture and migration* (ss. 1-4). Edward Elgar Publishing.

Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181, 175-204.

Doğanay, Ü. ve Çoban-Keneş, H. (2016). Yazılı basında Suriyeli ‘mülteciler’: Ayrımcı söylemlerin rasyonel ve duygusal gerekçelerinin inşası. *Mülkiye Dergisi*, 40(1), 143-184.

Eagleton, T. (1996). *İdeoloji* (M. Özcan, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. Edward Arnold.

Franklin, B., Hamer, M., Hanna, M., Kinsey, M. ve Richardson, J. E. (2005). *Key concepts in journalism studies*. Sage.

Gezik, Z. (2022). Suriyeli göçmenlerin anaakım medyada temsili. *İletişim Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 135-153.

Güngör, N. (2016). *İletişime giriş*. Siyasal Kitabevi.

Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage Publications.

Hall, S. (2014). İdeoloji ve iletişim kuramı. İçinde S. İrvan (Editör), *Medya kültür siyaset* (ss. 79-96). Pharmakon Yayınevi.

İnal, A. (1996). *Haberi okumak*. Temuçin Yayınları.

International Organization for Migration. (2025). *Key migration terms*. <https://www.iom.int/key-migration-terms#:~:text=Migrant%20%E2%80%93%20An%20umbrella%20term%2C%20not,for%20a%20variety%20of%20reasons>

Karpat, K. H. ve Sönmez, A. (2003). *Türkiye’de toplumsal dönüşüm: Kırsal göç, gecekondü ve kentleşme*. İmge Kitabevi.

Kızılkaya, E. ve Ütücü, B. (2021). *Türkiye’de ‘yeni ana akım’ yükseliyor: Türkiye’de bağımsız gazeteciliğin dijital kapasitesi, etkisi ve ihtiyaçları*. International Press Institute (IPI).

Klapper, J. T. (1949). *The effects of mass media*. Columbia University Press.

Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.

Pakkan, Ş. (2021). Geleneksel gazeteciliğin sonu mu? Ana akım medyadan ayrılan gazetecilerin dijital yayıncılık modelleri üzerine bir inceleme. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 229-260.

Paksoy, A. F. ve Şentöregil, M. (2018). Türk basınında Suriyeli sığınmacılar: İlk beş yılın analizi (2011-2015). *Selçuk İletişim*, 11(1), 237-256.

Pandır, M. (2021). Mülteci temsillerinde kültürel farklılık inşası ve toplumsal kabule etkileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 348-364.

Pandır, M., Efe, İ. ve Paksoy, A. F. (2016). Türk basınında Suriyeli sığınmacı temsili üzerine bir içerik analizi. *Marmara İletişim Dergisi*, 24, 1-26.

Perruchoud, R. ve Redpath-Cross, J. (Editörler). (2013). *Göç terimleri sözlüğü* (No: 31). IOM.

Silverman, D. (2001). *Interpreting qualitative data: Methods for analysing talk, text and interaction*. Sage.

Silverstone, R. (2002). Complicity and collusion in the mediation of everyday life. *New Literary History*, 33(4), 761-780.

United Nations. (1949). *Universal declaration of human rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

Uzunoğlu-Erten, M. (2017). Metinlerarasılık kavramı ve metinlerarası bağlamda Albert Camus’nün Sisifos Söyleni. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 162-178.

van Dijk, T. A. (2000). New(s) racism: A discourse analytical approach. İçinde S. Cottle (Editör), *Ethnic minorities and the media* (ss. 33-49). Open University Press.

Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Anı Yayıncılık.

Extended Abstract

The phenomenon of migration is a dynamic process that extends far beyond demographic mobility and is directly linked to social, political, and cultural structures. In countries like Türkiye, which have historically experienced migration over a long period, migration represents not only population movements but also a broad field where social perceptions, political debates, and media production intersect. At the center of this field lies the phenomenon of representation. Representations determine how migrants are positioned in the public eye while creating constant interaction between media language and political discourse. Election periods are times when this interaction is most intensely observed, when discussions about migration come to the fore and representations gain greater visibility. Examining which aspects of migrant representations are addressed in the news media during election periods, which themes predominate, and how the media frames the issue is therefore significant from both an academic and a social perspective.

This study aims to reveal the thematic structures through which representations of Syrian migrants in the news media took shape during the 2023 Turkish general election period. The main objective is to examine the issues around which Syrian migrants are presented during a politically intense period such as an election, the thematic axes on which these presentations are concentrated, and the concepts preferred in news language. The research focuses on news items shared by news outlets on the X platform (formerly Twitter) during the election period. The X platform offers an important site for analyzing the character of migrant representations during election periods, given both its fast-moving news structure and the intensive use of institutional media accounts. Its short text-based format provides ample opportunity to examine patterns of message repetition, points of emphasis, and the contexts in which migration is addressed.

The research is based on thematic content analysis. A total of 397 news items from 14 news outlets active on the X platform between March 18 and June 1, 2023, were collected and systematically coded according to themes, subject headings, keywords, and perspective categories (positive, negative, balanced). During the coding process, each news item was evaluated in terms of its textual content, contextual structure, and thematic intensity. This approach made the patterns of representation during the election period visible and provided an opportunity to analyze how news language constructed meaning about migrants. Thematic content analysis was selected as the appropriate method to reveal the topics on which coverage focused, the themes that recurred, and how migrants were framed.

The analysis shows that the most frequently encountered themes in news coverage of Syrian migrants were “migrant issues,” “border security,” and “migration policy.” These three themes are directly aligned with the political agenda of the election period and indicate that coverage centered on security, policy, and implementation. The most frequently covered topic across all themes,

however, was migrant numbers. Quantitative assessments of the migrant population, statements about increases, and emphasis on current figures constituted the most frequently repeated content type in the coverage. This suggests that numerical indicators became a decisive reference point in shaping public perception of migration during the election period.

The most frequently used term to describe Syrian migrants was “Syrian,” though this term was sometimes used alongside or interchangeably with “refugee,” “asylum seeker,” and “migrant,” revealing an eclectic usage pattern. Notably, “refugee” and “asylum seeker” were often used interchangeably across news items, with no clear distinction drawn between the two concepts. This indicates that conceptual boundaries have become blurred in news language and that migration statuses are not applied consistently. The study also evaluated the perspective of news items and found that balanced coverage constituted a significant majority, suggesting that despite the intensification of representations, extreme framings remained limited.

The overall findings reveal that representations of Syrian migrants during the election period were concentrated around specific thematic axes and organized into recurring patterns in the news flow. Representation patterns shaped around security-focused coverage, number-driven assessments, and references to political practice stand out as the fundamental elements of news language during the election period. The study thus makes visible the impact of the election context on migrant representations and provides a significant basis for future research on migration within the framework of the media-politics relationship.

Yazar Bilgileri

Author details

*(Sorumlu Yazar Corresponding Author) Öğr. Gör. Dr., İzmir

Kâtip Çelebi Üniversitesi, tameratacc@gmail.com

Orcid: 0000-0003-2970-5322

** Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, afpaksoy@gmail.com

Orcid: 0000-0003-0019-5920

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar

Supporting-Sponsor Institutions or Organizations:

Bu makale, Tamer Ataç tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde Doç. Dr. Alaaddin Faruk Paksoy'un danışmanlığında hazırlanan "Suriyeli göçmen söylemi ve 2023 genel seçimleri: Türk haber medyasının X (Twitter) paylaşımları üzerine bir inceleme" başlıklı doktora tezinden üretilmiş olup 2304E023 proje numaralı Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Lisansüstü Tez Projesi kapsamında desteklenmiştir.

Katkı Oranı

Author Contribution Percentage

Birinci Yazar % 50 First Author % 50

İkinci Yazar % 50 Second Author % 50

Çıkar Çatışması

Conflict of Interest

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. None

Kaynak Göstermek İçin

To Cite This Article

Ataç, T. & Paksoy, A. F. (2026). Suriyeli göçmen temsilleri ve haber medyası: 2023 Türkiye genel seçimleri üzerine tematik bir inceleme. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (72), 141- 161.
<https://doi.org/10.47998/ikad.1835577>